

Peren

Inleiding

Vroeger, toen men veel meer zelfvoorzienend was dan nu hadden veel mensen een moestuin rondom huis in plaats van een siertuin. Vanzelfsprekend hadden daar ook enkele fruitbomen een plek. Tegenwoordig is dat minder gebruikelijk terwijl het juist erg aardig is om een fruitboom te hebben. Een fruitboom heeft fraaie bloesem in het voorjaar, de hele zomer zie je de vruchten rijpen en in het najaar eet je ze op. Bovendien is een fruitboom heel geschikt voor kleine tuinen. Een laagstamboom neemt zeer weinig ruimte in, en zelfs een hoogstamboom kan door regelmatige snoei goed in de hand gehouden worden.

Familie

Peten horen, net als appels, pruimen en aardbeien tot de familie van de roosachtigen, de Rosaceae. Bij deze grote familie horen ook veel siertuingewassen zoals rozenstruiken en allerlei wilde planten waaronder agrimonie en knikkend nagelkruid.

De boomvorm van appels en peren is heel verschillend. Een appelboom groeit van nature breed en rond uit, terwijl een peer juist de hoogte in gaat en een pyramidevorm ontwikkelt. Over het algemeen zijn appels sterker en minder gevoelig voor ziekten dan peren.

Geschiedenis

Al in de middeleeuwen werd bij kloosters en boerderijen fruit geteeld, meestal alleen voor eigen gebruik. Het eten van fruit werd langzaam maar zeker gangbaarder. Eerst werf fruit nog op het gemeente bedrijf erbij gedaan, later ontstonden gespecialiseerde fruitteeltbedrijven. Fruitteelt is vooral te vinden op de vruchtbare, vochthoudende kleigronden. Het rivierengebied met natuurlijk de Betuwe, Zeeland, West-Brabant, Zuid- en Midden Limburg zijn de belangrijke teeltgebieden. Enkele plaatsen zoals Tiel en Geldermalsen werden bekende centra, mede door de verwerkende industrie.

Rassen

Een fruitras ontstaat doordat dit ras geoculeerd wordt op een onderstam, een afgesneden knop (oog) van de gewenste cultivar wordt met een stukje bast in een t-vormige snede onder de bast, ten het cambium (levende weefsel) van de onderstam gezet. Na goede verzorging groeit de wond dicht en zal de nu ontstane kruising de groei en worteleigenschappen van de onderstam hebben, terwijl het bovengrondse deel en dus ook de vruchten de eigenschappen van de cultivar hebben. Op deze wijze worden verschillende eigenschappen gecombineerd.

Peren zijn te verdelen in handperen en stooferen.

Handperen zijn sappig en geschikt voor directe consumptie terwijl stooferen hard zijn, lang bewaard kunnen worden en voor gebruik langdurig maar zachtjes gekookt worden.

De bekendste handperen zijn:

Bonne Louis d'Avranche: is verkrijgbaar van half september tot eind oktober. Deze vrij kleine handpeer is groen van kleur met vaan een donkere blos. Het vruchtvlees is sappig en fris.

De **Conférence** is verkrijgbaar van half september tot eind mei. Deze goed handpeer is groen tot groengeel van kleur en het formaat is groot en slank, maar soms wel wat onregelmatig. De smaak is sappig en zoet.

Beurré Hardy: van begin september tot half november. De stevige schil is roestbruin van kleur. Het vruchtvlees van Beurré Hardy is zacht en sappig en smaakt fris zoet. Het woord 'Beurré' in de naam komt van het Franse woord 'beurre' (boter). De Fransen gaven deze naam aan dit ras vanwege het sappige, zachte vruchtvlees.

Stoofperen:

Gieser Wildeman: oktober-eind februari. Een kleine, bruingele stoofpeer. Het vruchtvlees kan wat korrelig zijn, het is een 'roodstover'.

De **Saint Remy** heeft een goed aroma en is verkrijgbaar van oktober tot mei. De grote, brede peer is eerst groen, later geel. Roodstover, licht zoetzure smaak.

Bewaren

Eenmaal rijp zijn handperen slecht houdbaar. Het beste is het dan ook om peren volop te eten en te verwerken tot sap etc. op het moment dat ze rijp zijn. Wel worden peren onrijp geoogste en in koelcellen onder gecontroleerde omstandigheden bewaard. Rijping vindt plaats als de peren op kamertemperatuur komen. Om de rijping te bevorderen kunnen peren en appels bij elkaar gelegd worden, bijvoorbeeld in een plastic zak.

Het uit de appels afkomstige ethyleengas zorgt voor de rijping. Om peren te bewaren moeten ze juist geschieden van appels worden gehouden. Stoofperen zijn op een koele, niet te droge plaats uitstekend te bewaren. Overigens geldt dat bewaren alleen geschikt is voor gaaf fruit. Op de plaats van een beschadiging, door bijvoorbeeld vallen, knijpen, insectenvraat of een nagelafdruk zal het fruit eerder gaan rotten. Wie fruit wil bewaren moet het daarom zorgvuldig op gaafheid controleren, en eventueel met papier tussen de lagen wegleggen. Regelmatig controleren en eventueel aangetast fruit verwijderen is aan te bevelen.

Grond/bemesting

Gezien het voorkomen van fruitteelt juist op de voedselrijke kleigronden is duidelijk waar perenbomen het beste gedijen. Op zandgrond kunnen ook peren verbouwd worden, maar de gevoeligheid voor droogte en daarmee knop- of vruchtval is groter. Om, zeker op zandgrond, de jonge bomen beter te laten aanslaan kan in het plantgat potgrond aangebracht worden. Jaarlijks, in de herfst, kan rondom de boom een halve kruiwagen compost uitgespreid worden.

Planten

Het planten van fruitbomen moet plaatsvinden in de herfst, zodra het blad van de bomen is of in het vroege voorjaar, mits het niet vriest. De plaats waar onderstam en ent met elkaar vergroeid zijn blijft een zwakke plek, vooral bij jonge bomen. Deze plaats mag dan ook niet onder de grond verdwijnen om rotting te voorkomen. De 1^e jaren is kan deze plek bij strenge vorst afgedekt worden.

Jonge bomen worden gesteund door een, of beter twee boompalen waaraan ze met boomband vastgezet worden. Na enkele jaren, als de boom goed aangeslagen is kunnen palen en bond verwijderd worden.

Snoei

Qua vorm onderscheidt men drie soorten: hoogstambomen, half- en laagstammen. Deze vormen ontstaan door het snoeien op jeugdige leeftijd. Bij hoogstammen laat men de stam opgroeien, pas als de boom ten de 2.00m is wordt er getopt, waarna enkele takken tot dragende gesteltakken uitgroeien, de hoogste tak wordt zodanig gesnoeid dat deze omhoog verder groeit. Op die manier wordt ondanks snoei de natuurlijke zuilvorm van de peer gehandhaafd. Bij half- en laagstambomen wordt de boom veel lager gesnoeid. Ook dan blijven enkele takken staan die de komen jaren de vorm van de boom gaan bepalen. Dit op jonge leeftijd snoeien wordt de vormsnoei genoemd. Ook dan blijven enkele takken staan die de komen jaren de vorm van de boom gaan bepalen. Dit op jonge leeftijd snoeien wordt de vormsnoei genoemd. Heeft de boom eenmaal z'n definitieve vorm dan wordt onderhoudssnoei toegepast. Om het fruit te laten rijpen is voldoende licht in het midden van de kroon nodig. Daarnaast worden takken die geen bloesem dragen en oude takken die niet genoeg meer dragen gesnoeid. Snoei vindt plaats in de winter, bij voorkeur in januari-februari tenzij het vriest. Voor meer informatie hierover zie:

Groentje 2000/4 Fruitbomen snoeien.

Ziekten en plagen

De belangrijkste ziekten bij peer worden veroorzaakt door diverse schimmels. Doordat deze zich met sporen heel gemakkelijk verspreiden kan in sommige jaren de overlast groot zijn. Insecten treden heel wisselend op, het ene jaar veel, het andere jaar weer minder.

Perenroest

Bij perenbomen die hierdoor zijn aangetast krijgen de bladeren oranjebruine vlekken. Ook vallen ze vroegtijdig af. Resultaat is een zichtbaar kwijnende boom. Roest wordt veroorzaakt door de schimmel.

Gymnosporangium fuscum. Deze schimmel heeft niet alleen peer als waardplant maar ook diverse naaldbomen met name jeneverbes en leeft afwisselend op de verschillende gastheren.

De beste manier om de ziekte te voorkomen is dan ook om ervoor te zorgen dat peer en jeneverbes niet elkaar in e buurt worden aangeplant. Verwijder aangetast blad en voer het af. Desnoods kan met zwavel gespoten worden.

Schurft

Ook hiervan is de veroorzaker een schimmel (*Venturia pirina*). Deze schimmel overwintert op afgevallen blad en veroorzaakt, vooral in een nat voorjaar, donkere vlekken op het blad en stipjes op jonge takken. Bij ernstige, meerjarige aantastingen laat ook de bast los en sterven takken af. De vruchten blijven klein en misvormen. In de vrucht ontstaan bruine, harde plekjes (kurk). Juist omdat de schimmel in afgevallen blad overwintert, moet het blad goed opgeruimd worden.

Perenzaagwesp

Dit minuscule bladwespje (5mm) legt eitjes in het vruchtbeginsel, als de peer net uitgebloeid is. De larve holt de vrucht van binnen uit, vaak vallen ze af. Meestal is er een gaatje te zien. Per larf worden meestal zo'n twee tot drie vruchten aangetast. Meestal blijven er ruim voldoende vruchten over. Vogels eten deze insecten graag. Zorg dus voor een vogelvriendelijke omgeving.

Bestuiving

Om vrucht te zetten moeten fruitbomen worden bestoven. Er zijn fruitbomen die zichzelf bestuiven en zo vrucht kunnen zetten. De meeste zijn echter afhankelijk van kruisbestuiving. Als de bloeiperiodes van de verschillende soorten te ver uiteen liggen, kunnen ze elkaar niet bestuiven. Om voor een goede vruchtzetting zorg te dragen is het dan ook van belang om verschillende rassen aan te planten. Enkele voorbeelden van op elkaar afgestemde perenrassen staan hierboven. Overigens kunnen Gespecialiseerde kwekers en verenigingen hierover uitstekende adviezen geven.

Bloei	Ras	Bestuiver(s)
a	Beurré Alexandre Lucas	Bonne Louise d'Avranches
b	Beurré Hardy	Nouveau Poiteau, Beurré Clairgeau, Clapp's Favourite
a/b	Beurré de Mérode	Conference, Légipont
a/b	Bonne Louise d'Avranches	Beurré Hardy, Clapp's Favourite
b	Conference	Clapp's Favourite, Beurré Hardy, Bonne Louise 'Avranches
b/c	Juttepeer	Kleipeer
b	Gieser Wildeman	Bonne Louise d'Avranches, Comtesse de Paris

Toelichting:

vóór de namen van de rassen is de bloeitijd aangegeven:

a: vroege bloei, b: middel-vroege bloei, c: middel-late bloei, d: zeer late bloei

Achter de naam van het ras staan een of meer rassen die als bestuiver kunnen fungeren.

Fruitbomen kopen

Bij tuincentra en zelfs bij supermarkten worden regelmatig fruitbomen te koop aangeboden. De kwaliteit hiervan is echter meestal niet best en de keuze voor verschillende rassen is beperkt.

Veel leuker is het om eens rond te kijken op een fruitshow of in een fruittuin. Dan is het mogelijk om verschillende rassen te zien en te proeven. Juist ook vrijwel verdwenen, oude rassen zijn dan te zien. Voor de commerciële fruitteelt hebben deze rassen hun aantrekkingskracht verloren maar geur en smaak zijn vaak onovertroffen.

Meewerken aan het in stand houden van bijzondere oude rassen kan door ze in de tuin aan te planten.

Diverse gespecialiseerde kwekers en fruittuinen verkopen bijzonder fruitbomen.

Tekst: Machteld Klees